

Zingen:

- Psalm 17: 7,8
- Psalm 141: 4,10
- Het gebed des Heeren: 9
- Psalm 46: 2,3,4
- Psalm 37: 2,3,19

Lezen:

- Daniël 1

Lezing ‘Uit het leven van Daniël; Daniël laat zich niet verontreinigen’

Vorig jaar mocht ik met jullie spreken over de keus van Lot. Om de tegenstelling helder te krijgen, willen we het dit keer hebben over de keus van Daniël. Daarin is nogal wat verschil. Jullie leven in een tijd waarop ontzaglijk veel op jullie afkomt. Daniël moet het daar aan het hof van Nebukadnezar ook niet gemakkelijk gehad hebben. Luister maar.

In het derde jaar van het koninkrijk van Jojakim, de koning van Juda, kwam Nebukadnezar, de koning van Babel, te Jeruzalem, en belegerde haar. En de Heere gaf Jojakim, de koning van Juda, in zijn hand, en een deel der vaten van het huis Gods; en hij bracht ze in het land Sinear, in het huis van zijn god; en de vaten bracht hij in het schathuis van zijn god. En de koning zei tot Aspenaz, de overste van zijn kamerlingen, dat hij voortbrengen zou enigen uit de kinderen van Israël, te weten, uit het koninklijk zaad, en uit de prinsen; jongelingen, waaraan geen gebrek was, maar schoon van aangezicht, en vernuftig in alle wijsheid, en ervaren in wetenschap, en kloek van verstand, en waarin bekwaamheid was, om staan in het paleis van de koning; en dat men hen onderwees in de boeken en spraak van de Chaldeeën. En de koning verordende hun, wat men ze dag bij dag geven zou van de stukken van de spijs des konings, en van de wijn van zijn drank, en dat men hen drie jaar alzo opvoedde, en dat zij ten einde daarvan zouden staan voor het aangezicht van de koning. Onder hen nu waren uit de kinderen van Juda: Daniël, Hananja, Misaël en Azarja. En de overste der kamerlingen gaf hun andere namen, en Daniël noemde hij Beltsazar, en Hanaja Sadrach, en Misaël Mesach, en Azarja Abednego. Daniël nu nam voor in zijn hart, dat hij zich niet zou ontreinigen met de stukken van de spijs van de koning, noch met de wijn van zijn drank; daarom verzocht hij van de overste van de kamerlingen, dat hij zich niet mocht ontreinigen. En God gaf Daniël genade en barmhartigheid voor het aangezicht van de overste van de kamerlingen.

Want de overste van de kamerlingen zei tot Daniël: Ik vrees mijn heer, de koning, die ulieder spijs, en ulieder drank verordend heeft; want waarom zou hij ulieder aangezichten droeviger zien dan van de jongelingen, die in gelijkheid met ulieden zijn? Alzo zoudt gij mijn hoofd bij de koning schuldig maken. Toen zei Daniël tot Melzar, die de overste van de kamerlingen gesteld had over Daniël, Hananja, Misaël en Azarja: Beproof toch uw knechten tien dagen lang, en men geve ons van het gezaaide te eten, en water te drinken; En men zie voor uw aangezicht onze gedaanten, en de gedaanten van de jongelingen, die de stukken van de spijs van de koning eten; en doe met uw knechten, naar dat gij zien zult. Toen hoorde hij hen in deze zaak, en hij beproefde ze tien dagen. Ten einde nu van tien dagen, zag men, dat hun gedaanten schoner waren, en zij vetter waren van vlees dan al de jongelingen, die de stukken van de spijs van de koning aten. Toen geschiedde het, dat Melzar de stukken van hun spijs wegnam, mitsgaders de wijn van hun drank, en hij gaf hun van het gezaaide. Aan deze vier jongelingen nu gaf God wetenschap en verstand in alle boeken, en wijsheid; maar Daniël gaf

Hij verstand in allerlei gezichten en dromen. Ten einde nu der dagen, waarvan de koning gezegd had, dat men hen zou inbrengen, zo bracht hen de overste de kamerlingen in voor het aangezicht van Nebukadnezar; En de koning sprak met hen; doch daar werd onder hen allen niemand gevonden gelijk Daniël, Hananja, Misaël en Azarja; en zij stonden voor het aangezicht van de koning. En in alle zaken van verstandige wijsheid, die de koning hun afvroeg, zo vond hij hen tienmaal boven al de tovenaars en sterrenkijkers, die in zijn ganse koninkrijk waren. En Daniël bleef tot het eerste jaar van de koning Kores toe.

Wat een geweldige kansen kreeg die Daniël daar aan het hof van Nebukadnezar nadat hij - ten tijde van koning Jojakim - uit Jeruzalem was weggevoerd. Heel de wereld van die tijd lag voor hem open.

Deze scherpzinnige, rijk begaafde jonge prins mocht studeren op kosten van de staat; hij mocht zich verdiepen in de wetenschap van Babel; hij mocht zich de taal en wetten van het land eigen maken; hij mocht genieten van de indrukwekkende geschiedenis en cultuur van het machtige Babylonische wereldrijk. Wat een toekomst! Alleen... hij moest dan wel een beetje plooibaar zijn; hij moest dan wel vergeten Jood te zijn; hij moest dan ook vergeten dat hij was onderwezen in de wetten van Mozes; én hij moest vergeten dat hij van zijn ouders een bijzondere naam gekregen had: Daniël – God is mijn richter, mijn helper; kortom, hij moest dan wel voluit Babyloniër worden. Maar wat zou dat? Dat was toch niet zo'n probleem? Het verleden was nu ook zo rooskleurig niet! Wat een ellende had hij al niet meegemaakt: oorlogen, belegeringen, deportaties, Jeruzalem was verwoest, de tempel was verbrand, het volk was in ballingschap weggevoerd. Nee, van de kant van zijn eigen volk had hij niets meer te verwachten. De roemrijke historie van Israël was voorbij. Als volk had het afgedaan.

En stel daar Babel nu eens tegenover: Hij wordt niet als een gevangene beschouwd; Hij hoeft niet naar een concentratiekamp; hij is niet tot dwangarbeid veroordeeld; hij wordt allervriendelijkst behandeld; de koning in eigen persoon zal voor hem zorgen; hij mag aan de universiteit studeren en straks wacht hem ook nog een voorname positie aan het paleis van de koning. Wat wil je nog meer. Dat is toch de kans van zijn leven.

Er zullen ongetwijfeld heel wat jonge mensen geweest zijn, die met een zekere jaloezie naar Daniël gekeken hebben en die gezegd hebben: Die Daniël, die heeft het toch maar best geschoten. Daniël mocht kiezen. Nou, die keus was niet zo moeilijk. En toch... Daniël bedankt voor de eer.

Hij kiest: Vóór Jeruzalem en tégen Babel; vóór God en tégen Nebukadnezar; vóór dat verachte Joodse volk en tégen dat veelbelovende wereldrijk. Dat is toch niet waar?

Het is toch dwaas, om zo je kansen te vergooien. En nog gevaarlijk ook, om je tegen Nebukadnezar te verzetten. Wat moet je nou toch met dat oude volk? Daar kom je in de wereld toch geen stap verder mee! Israël heeft immers afgedaan! De toekomst ligt in Babel. En Babel reikt aan Daniël de hand, een hand vol schone idealen. Maar Daniël wijst die hand af! En niet zo maar, in een jeugdige bevlieging. O neen... hij weigert die hand omdat zijn hart in Jeruzalem ligt. En dat is nog te zien ook, want hij heeft midden in de wereld, waarin hij leeft, het venster van zijn huis opengezet in de richting van Jeruzalem, in de richting van de stad, waar hij is opgevoed, waar hem is verteld, over zijn voorgeslacht, over koning David, over koning Hizkia en over de reformatie onder koning Josia, de jonge koning, die z'n volk is voorgegaan in de vreze des Heeren en die sneuvelde toen hij nog maar 39 jaar oud was (2 Koningen 22:1) en die opgevolgd is door Jojakim, onder wie een totaal andere geest in Israël is

gaan waaien. waar hij ademloos geluisterd heeft naar de verhalen over Jeremia, de dappere profeet, die de straf, die nu gekomen is, jaren geleden al had aangekondigd. Als Daniël op zestienjarige leeftijd wordt weggevoerd, van z'n ouders vandaan, dan is er in dat jonge leven al iets gebeurd; dan draagt hij in z'n jonge hart al een geheim mee, dat er niet meer uit te krijgen is, door Babel niet en ook door Nebukadnezar niet. Dat is de kracht van het geloof, waarmee hij later de muil van de leeuwen heeft toegestopt. Dat is hetzelfde geloof, waarmee Mozes destijds het hof van koning Farao vaarwel zei, omdat hij de versmaadheid van Christus meerdere rijkdom achtte dan alle schatten van deze wereld. Daniël zet het raam open dat uitziet op de puinhopen van de stad, op de afgebroken muren van de tempel, omdat hij de tegenstelling tussen Babel en Jeruzalem doorziet.

Zowel Daniël, het profetisch boek uit het Oude Testament, als Openbaring, het profetisch boek uit het Nieuwe Testament, laten over het verschil tussen Jeruzalem en Babel geen enkele twijfel bestaan. Deze Bijbelboeken geven aan de namen Babel en Jeruzalem een zeer bijzondere betekenis. Babel is het rijk van de duisternis, het land van de Gode vijandige wereld. Jeruzalem is de heilige stad, de stad Gods. Tussen deze twee machten is alle eeuwen door al een verwoede strijd gevoerd en die strijd zal tot het eind der dagen voortduren. Heel de geschiedenis door heeft de duivel geprobeerd het rijk van God ten onder te brengen.

Is het je al opgevallen dat Babel in ons hoofdstuk wordt aangeduid als het land van Sinear (vers 2). Dat is de plaats waar de duivel al een eerste poging gedaan heeft om een wereldrijk te stichten, om een eenheidsfront tegen God te vormen. Daar werd de toren van Babel gebouwd. Toen al probeerde de mens vanaf de aarde in de hemel door te dringen. En die strijd tussen de duivel en God, tussen Babel en Jeruzalem, tussen Christus en de antichrist, tussen de wereld en de Kerk heeft zich in de loop der tijden alleen maar toegespitst. En in die steeds feller wordende strijd wordt de jeugd nauw betrokken. Maar weet wel, Babel mag dan aantrekkelijk schijnen, maar Babel heeft geen ander doel dan om Jeruzalem te vernietigen. Om dat doel te bereiken richt de duivel z'n aanslagen vooral op jonge mensen. Babel probeert de jongens en meisjes van vijftien, zestien jaar in te palmen

Dat is een meesterlijke zet, of liever: een duivelse zet. Dat is de diplomatie van de hel. De duivel vindt het best als de kerk vol zit met oude mensen, maar hij weet heel goed dat de kerk vanzelf dood bloedt als de jeugd er geen heil meer in ziet. En daarom is de geschiedenis van Daniël uitermate actueel.

Nebukadnezar neemt behalve de jeugd ook nog tempelschatten uit Jeruzalem mee. Niet omdat hij die schatten zo belangrijk vindt. Hij is rijk genoeg. Maar om de macht van zijn eigen goden te tonen: de macht van Bel en Mardoek en Nebo. Die zijn dan toch maar veel sterker dan de God van Israël. Laat de jongelui maar onder de indruk komen van het machtige Babel, van de cultuur en van de glorie van het wereldrijk. Nebukadnezar zal laten zien dat hij het beste met hen voor heeft. Hij zal ze de taal van het land leren. Babel spreekt nu eenmaal een andere taal dan Jeruzalem. Een die taal moeten ze beheersen, anders kunnen ze zich de cultuur en de ideeën van het land niet eigen maken. En natuurlijk moeten ook hun namen veranderd worden, want in die naam klinkt nog iets van hun God door. En daar kun je in Babel al helemaal niet mee aankomen?! Daniël, wat 'God is mijn rechter' betekent, moet Beltsazar worden, naar de god Bel; Hananja: 'God is genadig', krijgt voortaan de naam Sadrach, de naam, van de zonnegod; Misaël: 'Wie is als God?' zal voortaan Mesach heten naar de godin Sach (dat is Venus) en Azarja: 'God is mijn hulp' wordt in het vervolg Abednego naar de Nebo, de god van het vlammeende vuur. De eigenlijke namen hadden ze bij hun besnijdenis gekregen. Met deze namen waren ze aan de God van het Verbond gewijd. Laten ze dat nu

meteen maar vergeten. Neen, ze moeten zich nu maar op Bel, Mardoek en Nebo richten.

Ook met de levensstijl en eetgewoonten van Israël moet worden gebroken. Aan hun lichamelijke conditie wordt alle mogelijke aandacht besteed. Ze krijgen het voedsel van de tafel van de koning en de drank uit de wijnkelder van Nebukadnezar. Werkelijk aan alles wordt gedacht. De elitejeugd van Jeruzalem moet straks de keurbende van Babel zijn.

Zijn dat geen prachtige kansen, die deze jongens krijgen? Je zou er toch jaloers op worden. Zo krijg je tenminste nog eens wat van de wereld te zien. Het enige wat ze moeten doen is, ze moeten afscheid van hun afkomst, van hun land en van hun God nemen. Maar wat is er nu nog van die God te verwachten? Bestaat hij eigenlijk nog wel? Als Hij er nog is, waarom is het dan zo droevig met Israël gesteld? Waarom is Jeruzalem dan een puinhoop? Neen, de plannen van Nebukadnezar moeten wel lukken.

En toch...de plannen van Nebukadnezar lukken níet. De duivel heeft zich al wat keren in God vergist. De Heere waakt over de jeugd van Jeruzalem.

We moeten die standvastigheid en vastberadenheid dan ook maar niet in de eerste plaats aan Daniël toeschrijven. Hoe gemakkelijk kon ook hij bezwijken? Wat is er nu gemakkelijker dan om mee te doen, en te knielen voor de afgoden van Babel? Er is uiteindelijk maar één ding, dat Daniël, z'n drie vrienden en ons kan bewaren voor de zuigkracht van de wereld. Dat is de vreze des Heeren; dat is de bewarende hand van God; dat is het open venster naar Jeruzalem.

Maar... is het eigenlijk wel zo erg om eens van de tafel van Nebukadnezar te eten? Wat zit daar nu in? Waarom verzet Daniël zich daar zo voorzichtig, maar tegelijk toch zo vastberaden en moedig tegen? Wat zit er eigenlijk voor verkeers in? Wel, Daniël begrijpt dat als Nebukadnezar het belangrijk vindt om zelf de menukaart samen te stellen, dan moet daar wat achter zitten. Dát is voor Daniël een reden om op z'n hoede te zijn. Hij weet dat de spijsen die op de menukaart staan niet alleen onrein zijn volgens de wetten van Mozes, maar hij weet ook, dat die spijsen aan de afgoden geofferd worden. Eten in Babel, betekent dus: meedoen aan de afgodendienst. Daniël doorziet dat en daarom weigert hij. Meeëten betekent: z'n God afzweren en dat kan Daniël niet. Daarom mag er komen wat wil, maar Daniël weigert de bevelen van Nebukadnezar te gehoorzamen. En zo komt nu al het geheim openbaar dat Daniël in z'n jonge leven met zich meedraagt. Er staat: **Daniël laat zich niet verontreinigen.**

Wat staat dat daar prachtig! Ik hoop van ganser harte dat ook boven het leven en in het hart van jullie geschreven staat: Ik laat me niet verontreinigen. Ik wil me in het oog van God rein bewaren, midden in Babel, midden in deze wereld. Dat heeft Daniël op een vriendelijke, tactische maar niet minder zelf-bewuste en standvastige wijze te verstaan gegeven. Dat was gevaarlijk. Dat zou wel eens verkeerd kunnen aflopen. Dat wist Daniël ook, maar Daniël waagt het op God. Hij vraagt voor zichzelf en voor z'n vrienden een proeftijd van tien dagen. En wat lezen we dan? God gaf hem genade en barmhartigheid! Als dan na die proeftijd het examen volgt, dan slagen ze alle vier: cum laude – met lof!

Wat een prachtig verhaal. De geschiedenis van Daniël en zijn drie vrienden is echter niet alleen prachtig, het is ook uitermate actueel, want Nebukadnezar leeft nog steeds en hij houdt niet op aanslagen op de jeugd te doen en hij probeert onze jonge mensen op allerlei manieren te babyloniseren. Nebukadnezar zegt nog steeds: Vergeet de naam nu maar die je bij je doop gekregen hebt; ook het Bijbels onderwijs dat je thuis en op school ontvangen hebt; en de opvoeding, die je van je ouders gehad hebt. Draag een wereldse naam, waar God niet in

voorkomt.

Het Babel van vandaag vraagt: Zie je nog heil in de godsdienst en in de kerk? Is het niet één grote puinhoop? Wat is er in deze tijd nog van te verwachten? Zijn de goden van deze wereld niet veel machtiger, de goden van het geld, de seks, de drugs, de sport?

Jongens en meisjes, pas op! Nebukadnezar spookt nog steeds rond en hij roept jullie nog steeds toe: Komt, eet van mijn tafel en drink van mijn wijn. Ik ga een wereldrijk stichten. Je zult het goed bij me hebben, alleen... laat je opvoeding dan los!

Het Babel van onze eeuw is door en door godloos en bedorven. Het is erop uit in eigen kracht en wijsheid een toren te bouwen tot in de hemel toe. En Nebukadnezar volgt nog steeds dezelfde tactiek: Hij slaat de belegering om Jeruzalem en hij eist nog steeds het opgroeiend geslacht voor zich op. Hij ontrukkt de jeugd aan de invloed van hun ouders. Hij roept ze aan zijn hof en hij legt ze de boeken van de wereldse wijsheid voor en hij zegt: Die moet je lezen. Daar kom je mee vooruit! Wat heeft die Bijbel nu nog voor waarde? Wat doe je daar nu eigenlijk nog mee? Die levert je geen betrekking op. Je haalt er ook geen diploma mee.

En wij, ouders, hebben met onze kinderen aan het doopvont gestaan en we hebben beloofd ze voor Jeruzalem te zullen opvoeden? We laten ze toch niet door Nebukadnezar aan ons ontrukken? Wat staat er op onze tafel? De spijs van Babel? En wat geven we ze te drinken? De drank uit de wijnkelder van deze wereld? Wat beseffen we toch weinig dat we met onze kinderen in Babel verkeren en wat hoor je toch vaak: ja maar, je moet toch met je tijd mee. En diep in ons hart vinden we het ook nog geweldig dat ze onderwezen worden in de wijsheid van de Chaldeeën en we realiseren ons niet dat het gif de zielen van onze kinderen besluipt. Wat moeten we dan? vraagt U. Brood en water geven! Het brood des hemels en het water des levens!

Wat is het een zegen als onze jongens en meisjes daarbij willen leven, ook al ziet het voedsel dat ze krijgen er dan minder smakelijk uit dan de spijs van Babel. Ook al lopen ze dan de kans zich de haat en wangunst van de Chaldeeën op hun hals te halen en door de muil der leeuwen verslonden te worden. Maar laat ze dan ook weten, dat uiteindelijk niet Daniël, maar zijn aanklagers aan de dieren ten prooi vielen.

Wee de jeugd die zich laat babyloniseren; die eet van de tafel van Nebukadnezar en die de naam die God hun bij de doop gaf, heeft laten veranderen. Die liever de namen van de afgoden van deze tijd dragen. Hoeveel zijn er niet die de namen van de voetballers van Ajax en Feyenoord en de wielrenners uit de Tour de France veel beter kennen dan de richters en de profeten. Ze doorzien de listen van Nebukadnezar niet. In hun harten hebben ze Jeruzalem allang afgeschreven. Ze zijn onder de bekoring van Babel gekomen en ze hebben zich laten voeden aan de welvoorzien dis die Nebukadnezar heeft aangericht Met Jeruzalem als puinhoop in de herinnering zijn ze in het machtige Babel gekomen en ze hebben de metershoge dikke muren van de stad gezien en de talloze poorten en de fraaie bruggen over de Eufraat en de hemelhoge toren van Bel en de processieweg naar de tempel van Mardoek. Ze hebben de brede straten gezien en de hangende tuinen van Semiramis, een van de zeven wereldwonderen ...en ze hebben Jeruzalem vergeten. En ze hebben zich wél laten verontreinigen.

Die jongens en meisjes komen in ons verhaal ook voor. Alleen hún namen worden niet genoemd. Die zijn vergaan. Ze vonden Daniël een dwaas en z'n drie vrienden ook. Ze hebben

gezegd: Wij zijn niet zo stijf. Wij gooien onze eigen glazen niet in. Je moet met beide benen in het leven staan. Misschien waren er wel bij die gezegd hebben: Je kunt toch wel geloven al eet je mee van de tafel van de koning en ze hebben hun handen uitgestrekt naar de spijs van de wereld, want ze hebben hun hart verpand aan Babel Ze hebben het lied: 'Indien ik u vergeet, o Jeruzalem, zo vergete mijn rechterhand zichzelf', niet gezongen en ze hebben aan de rivieren van Babel niet geweend en ze hebben hun vensters naar de stad Gods niet opengezet en daarom ze zijn als loden soldaten aan Babel ten prooi gevallen, aan het Babel, dat Nebukadnezar gebouwd had.

Deze geschiedenis is voor ieder van ons een baken in zee. Want wat is er van het eens zo machtige Babel overgebleven? Aanvankelijk niets meer dan een modderpoel.

En wat zal er van het Babel van onze tijd overblijven? Ook daarover heeft de Heere ons niet in het onzekere gelaten. De strijd tussen Babel en Jeruzalem gaat door, in alle hevigheid, en hij zal zich nog toespitsen. De proeftijd van de geschiedenis loopt ten einde Johannes op Patmos heeft ons de afloop voorgezegd. Hij heeft ons erop gewezen dat de wereldgeschiedenis op z'n eind loopt. En hij heeft ons – namens zijn hemelse Zender – de val van Babel gemeld, de val van de stad die met haar wijn de volken gedrenkt heeft Een engel uit de hemel heeft geroepen: Zij is gevallen, Zij is gevallen, het grote Babel, en zij is geworden tot een woonstede der duivelen en een bewaarplaats van alle onreine geesten, omdat alle volken uit de wijn van de toorn van haar hoerij gedronken hebben. En er volgde een stem uit de hemel die zei: Gaat uit van haar, Mijn volk, opdat gij aan haar zonden geen gemeenschap hebt en opdat gij van haar plagen niet ontvangt (Openbaring 18:2-4).

Eens zal het nieuwe Jeruzalem neerdalen uit de hemel. Dan neemt Nebukadnezar geen examen meer af, maar dan zal Christus dat doen. Het laatste examen! En dan zegt Hij tot allen die van Jeruzalem zijn: Komt in, gij gezegenden Mijns vaders, beërft het Koninkrijk dat voor U bereid is van de grondlegging der wereld.